

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากร
ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ*

THE PRIORITY NEEDS FOR ACADEMIC MANAGEMENT OF
POTISARNPITTAYAKORN SCHOOL BASED ON
THE CONCEPT OF MEDIA LITERACY

¹ญดาพร เลิศกำจรวัฒน์ Yadaporn Lertkamjornwat ²นันทรัตน์ เจริญกุล Nuntarat Charoenkul

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6480020927@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่โรงเรียนโพธิสารพิทยากร ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโพธิสารพิทยากร จำนวน 125 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ ด้านการวัดประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.271$) รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.232$) และด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.219$) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารวิชาการให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อเพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกรับวิเคราะห์ ประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อและสามารถนำข้อมูลที่ได้จากสื่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลสื่อที่ไม่เป็นความจริง มีภูมิคุ้มกันในการเลือกรับสื่อ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ, โรงเรียนโพธิสารพิทยากร

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current and desirable states of academic management based on the concept of media literacy; 2) explore the priority needs of academic management of Potisarnpittayakorn School based on the concept of media literacy. It applied descriptive research. The population used in this research was Potisarnpittayakorn

*Received: May 28, 2023, Revised: August 12, 2023, Accepted: August 12, 2023.

School. The informants were 5 administrators and 120 teacher of Potisarmpittayakorn School, totally 125 people. The research tools were a questionnaire on the current state and the desirable state of academic administration at Potisarmpittayakorn School according to the concept of media literacy Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and priority need index (PNI-modified). The research results showed that the current state of academic management of Potisarmpittayakorn School based on the concept of media literacy was, overall, at a high level (PNI_{modified}), while the desirable state was, overall, at the highest level and the overall desirable condition was at the highest level. The highest need for development was evaluation (PNI_{modified} = 0.271), followed by school curriculum development (PNI_{modified} = 0.232) and learning process development (PNI modified = 0.219), respectively. The above research results showed the need to promote the development of academic administration for learners to have media literacy so that students can choose to receive, analyze, and evaluate the credibility of the media and be able to apply the information obtained from it. The media can be used for the benefit of daily life. avoiding victimized by any distorted information and being able to wisely and consciously consume the media.

Keywords: Priority Needs, Academic Management, Media Literacy, Potisarmpittayakorn School.

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทของผู้ใช้สื่อได้เปลี่ยนแปลงไปจากผู้ส่งสารและผู้รับสาร กลายเป็นทั้งผู้สร้างและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน ผู้ใช้สื่อจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อการใช้งานในสภาพจริงอย่างมีสติไม่ว่าผู้ใช้จะอยู่ในสถานภาพใด การเป็นผู้รับสารที่กำลังรับเนื้อหาต่างๆ ของสื่อ ทั้งข้อความ ภาพ เสียง วิดีทัศน์ ต้องมีสติระลึangkำลังรับสารจากใคร เนื้อหามีความหมายอย่างไร เนื้อหาและผู้ส่งสารนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้ส่งสารมีจุดประสงค์ใดในการสื่อสารนั้น ต้องการให้ใครได้รับสารบ้าง และมุ่งหวังสิ่งใดจากผู้รับสารเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันผู้ใช้สื่อต้องรู้ทันตนเองว่าจะมีปฏิกริยาอย่างไรต่อข้อมูลที่ได้รับ รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะอย่างไรกับข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีสติ (นิธิตา วิวัฒน์พาณิชย์, 2558) และจุดเด่นของสื่อใหม่เหล่านี้คือประชาชนทั่วไปสามารถเขียนข่าวหรือทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารไปยังสังคมทั้งในและต่างประเทศ และยังเป็นการสื่อสารสองทาง (two-way communication) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถโต้ตอบกันได้ทันที ส่งผลให้สื่อใหม่ได้เข้ามาแย่งชิงพื้นที่ข่าวที่เคยถูกผูกขาดมาอย่างยาวนาน โดยสื่อกระแสหลักอย่างหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์เชิงบวกที่เปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมต่อประเด็นสาธารณะต่างๆ ในสังคม อย่างไรก็ดี ข้อควรระวังหรือจุดอ่อนที่เด่นชัดที่สุดของสื่อใหม่คือที่มาและความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูล ตลอดจนนัยซ่อนเร้น (hidden meaning) ต่างๆ ที่มากับข่าวสารเหล่านั้น ซึ่งในหลายกรณีสื่อใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง มีการนำเสนอในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน (ณัฐกาญจน์ ศกุลรัตน์เมธ และนุชประภา โมกขาศาสตร์, 2562) ซึ่งเยาวชนสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้อย่างมีอิสระมากขึ้น

ถือเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่สื่อที่ถูกนำเสนอผ่านช่องทางที่หลากหลายนั้นส่งผลต่อความรู้ ความคิด ทักษะ และความเชื่อให้แก่เยาวชนโดยตรง หากเยาวชนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ตีความประเมินเนื้อหาข่าวสารข้อมูลเยาวชนมีโอกาสตกเป็นเหยื่อทางความคิดความเชื่อที่ผิดๆ ได้ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของเยาวชน

ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ (Media Literacy) จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นคุณสมบัติของเยาวชนที่สามารถเลือกรับ วิเคราะห์ ประเมิน และนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในทางสร้างสรรค์ รวมทั้งความสามารถในการผลิตสื่อที่ดีเพื่อขับเคลื่อนสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถรับรู้ เข้าใจ ประเมินและสร้างสรรค์เนื้อหาสื่อโดยไม่ถูกครอบงำจากสื่อ รู้จักใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคมจึงเป็นสถานะที่เกิดจากความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ความหมายของเนื้อหาและประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอผ่านเทคนิควิธีการต่างๆ และเป็นการพัฒนาความคิดอ่านและปัญญาที่มีเป้าหมายสูงสุดคือการสร้างการรับรู้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ สามารถแยกแยะความเห็นออกจากความจริง สามารถตัดสินใจในสิ่งที่สื่อเสนอได้อย่างเที่ยงตรง เป็นผู้รับสื่อที่มีพลังอำนาจและกระตือรือร้น คือ ไม่ยอมรับอิทธิพลจากสื่อโดยไม่เต็มใจ และไม่ตัดสินว่าสื่อเป็นอันตรายแต่เป็นผู้รับสื่อและใช้สื่อที่มีจุดยืนทางสังคม เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจสิ่งที่สื่อเสนอสามารถมีส่วนร่วมตอบโต้หรือแสดงความคิดเห็นต่อสื่อด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมได้ (โตมร อภิวันทนากร และกลุ่มมานิมานะ, 2556)

โรงเรียนโพธิสารพิทยากร (2564) ดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งมีวิสัยทัศน์คือ “อนาคตกำหนดได้ (Defining the Future) และมีพันธกิจที่เน้นเรื่องของการจัดสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร เหตุนี้ โรงเรียนจึงมีการอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีอย่างทั่วถึงให้แก่ผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใช้สืบค้นข้อมูล ข่าวสาร มัลติมีเดีย ได้ทุกช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานของกลุ่มบริหารวิชาการของโรงเรียนให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่ออาชีพให้สอดคล้องกับหลักสูตรโรงเรียนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นทักษะกระบวนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนโพธิสารพิทยากร ปีการศึกษา (2563) ได้กำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนและกรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า 2563-2565 โดยทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียน พบว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม เช่น การแสดงความคิดเห็นตามช่องทางต่างๆ การเผยแพร่ข้อมูลของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และการเป็นผู้สร้างสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนโพธิสารพิทยากร ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ (Media Literacy) แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การประเมินความน่าเชื่อถือข้อมูลข่าวสารตามสื่อต่างๆ ก่อนตัดสินใจเชื่อในสื่อที่บริโภคและเป็นผู้สร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน และเพื่อเป็นการ

ตอบสนองแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของสื่อต่างๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย 1) ประชากร คือ โรงเรียนโพธิสารพิทยากร กรุงเทพมหานคร 2) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน และครูโรงเรียนโพธิสารพิทยากร จำนวน 120 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 125 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions)

2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ร่างข้อคำถามในแบบสอบถามตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย สร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ นักวิชาการทางด้านบริหารการศึกษา 1 ท่าน นักวิชาการทางด้านความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ 1 ท่าน และผู้บริหารโรงเรียน 1 ท่าน พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ครูจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษอื่นๆ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ผลการวิเคราะห์ พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ 0.96 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเอกสารขออนุมัติหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง ติดตามการตอบแบบสอบถาม หากแบบสอบถามไม่สมบูรณ์จะนำไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์อีกครั้ง ได้แบบสอบถามที่ครบถ้วน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ด้วยค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified} = (I - D / D)$

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ จากองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง (Access) การวิเคราะห์ (Analyze) การประเมิน (Evaluate) การสร้างสรรค์ (Create) การมีส่วนร่วม (Participate) และการสื่อสาร (Communicate) โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากร ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อโดยภาพรวม

การบริหารวิชาการ ตามแนวคิดความฉลาดรู้ ทางการใช้สื่อ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			$\bar{D}$ Modifi	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	3.694	0.800	มาก	4.552	0.426	มากที่สุด	0.232	2
2. การพัฒนาระบบการ เรียนรู้	3.808	0.783	มาก	4.642	0.397	มากที่สุด	0.219	3
3. การวัดประเมินผล	3.607	0.848	มาก	4.586	0.448	มากที่สุด	0.271	1
เฉลี่ยรวม	3.715	0.779	มาก	4.594	0.391	มากที่สุด	0.237	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวัดประเมินผล รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ โดยภาพรวม มีผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อโดยภาพรวม

องค์ประกอบความฉลาดรู้ ทางการใช้สื่อ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			NFI Modifie	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
องค์ประกอบ 1 การเข้าถึง (Access)	3.808	0.816	มาก	4.629	0.412	มากที่สุด	0.216	4
องค์ประกอบ 2 การ วิเคราะห์ (Analyze)	3.595	0.827	มาก	4.588	0.418	มากที่สุด	0.276	2
องค์ประกอบ 3 การประเมิน (Evaluate)	3.508	0.835	มาก	4.551	0.425	มากที่สุด	0.297	1
องค์ประกอบ 4 การ สร้างสรรค์ (Create)	3.790	0.799	มาก	4.624	0.410	มากที่สุด	0.220	3
องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participate)	3.731	0.834	มาก	4.530	0.497	มากที่สุด	0.214	5
องค์ประกอบที่ 6 การสื่อสาร (Communicate)	3.858	0.802	มาก	4.643	0.405	มากที่สุด	0.203	6
เฉลี่ยรวม	3.715	0.779	มาก	4.594	0.391	มากที่สุด	0.237	

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อโดยภาพรวม พบว่า

สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 6 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.715, S.D. = 0.779) เมื่อพิจารณาเป็นราย

องค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่ 6 การสื่อสาร (Communicate) ($\bar{X}$ = 3.858, S.D. = 0.802) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และองค์ประกอบที่ 3 การประเมิน (Evaluate) ($\bar{X}$ = 3.508, S.D. = 0.835) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.594, S.D. = 0.391) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่ 6 การสื่อสาร (Communicate) ($\bar{X}$ = 4.643, S.D. = 0.405) และองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participate) ($\bar{X}$ = 4.530, S.D. = 0.497) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 6 มีค่า $PNI_{modified}$ = 0.237 โดยรายองค์ประกอบที่มีลำดับ ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 การประเมิน (Evaluate) ($PNI_{modified}$ = 0.297) รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ (Analyze) ($PNI_{modified}$ = 0.279) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสรรค์ (Create) ($PNI_{modified}$ = 0.220) องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึง (Access) ($PNI_{modified}$ = 0.216) องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วม (Participate) ($PNI_{modified}$ = 0.214) และองค์ประกอบที่ 6 การสื่อสาร (Communicate) ($PNI_{modified}$ = 0.203)

สรุปความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ โดยภาพรวม มีผลการวิจัยดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ โดยภาพรวม

การบริหาร วิชาการ	ประเด็น	ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ						เฉลี่ย รวม	ลำดับดัชนี ความ ต้องการ จำเป็น
		การเข้าถึง (Access)	การวิเคราะห์ (Analyze)	การประเมิน (Evaluate)	การสร้างสรรค์ (Create)	การมีส่วนร่วม (Participate)	การสื่อสาร (Communicate)		
1. การ พัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	D	3.747	3.579	3.475	3.757	3.736	3.869	3.694	2
	I	4.595	4.541	4.499	4.555	4.493	4.627	4.552	
	$PNI_{modified}$	0.226	0.269	0.295	0.212	0.209	0.196	0.232	
		(3)	(2)	(1)	(4)	(5)	(6)		
2. การ พัฒนา กระบวนการ เรียนรู้	D	4.008	3.683	3.576	3.867	3.784	3.931	3.808	3
	I	4.680	4.653	4.611	4.667	4.573	4.669	4.642	
	$PNI_{modified}$	0.168	0.264	0.289	0.207	0.209	0.188	0.219	
		(6)	(2)	(1)	(4)	(3)	(5)		
3. การวัด ประเมินผล	D	3.600	3.488	3.456	3.724	3.644	3.732	3.607	1
	I	4.604	4.560	4.540	4.520	4.520	4.628	4.586	
	$PNI_{modified}$	0.279	0.307	0.314	0.214	0.240	0.240	0.271	
		(3)	(2)	(1)	(6)	(4)	(5)		

หมายเหตุ: D : Degree of success (สภาพปัจจุบัน), I : Importance (สภาพที่พึงประสงค์) $PNI_{modified}$: Modified Priority Needs Index (ดัชนีความต้องการจำเป็น)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ สูงที่สุด คือ ด้านการวัดประเมินผล เมื่อเรียงลำดับตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ พบว่า การประเมิน (Evaluate) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และการสร้างสรรค์ (Create) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อเรียงลำดับตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ พบว่า การประเมิน (Evaluate) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และการสื่อสาร (Communicate) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด เมื่อเรียงลำดับตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ การประเมิน (Evaluate) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และการเข้าถึง (Access) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาสรุปผลและอภิปรายผลเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

1. การวัดประเมินผล

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสูงที่สุดคือ ด้านการวัดประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.271$) โดยมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านการวัดประเมินผลที่เน้นวัดประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามสภาพจริง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อของผู้เรียน สอดคล้องกับ ศศิธร บัวทอง (2560) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการวัดและประเมินผลเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนานักเรียน มีการวัดและประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงของนักเรียน ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์การเรียนการสอน มีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล เน้นพัฒนาการที่เห็นได้ชัดเจน มีการประเมินร่วมกันจากหลายฝ่าย สามารถเกิดขึ้นได้ทุกบริบท ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน บูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนอย่างเหมาะสม มีการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำผลสะท้อนจากการประเมินนักเรียนมาแก้ไขปรับปรุงงานด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ต้องประเมินตามสภาพจริง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน และประยุกต์ใช้กรอบการประเมินให้ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถในการปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งของตนเองได้

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสูงลำดับที่ 2 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.232$) ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาคือสิ่งที่นำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่สถานศึกษาตั้งไว้ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านต่างๆ สอดคล้องกับรุ่งชัชดาพร เวทะชาติ

(2555) กล่าวว่า สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยมีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับ McCormick and Daniel (1980) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนจะมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร เป็นแรงจูงใจที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความต้องการ และยังสอดคล้องกับ Aufderheide (1993) ที่กล่าวว่า ความฉลาดรู้เท่าทันสื่อสื่อนั้นรวมองค์ประกอบหลายอย่างจากองค์ความรู้หลากหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน ได้แก่ สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ และความรู้ด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางเทคโนโลยี สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดกรองข้อมูลข่าวสารก่อนนำไปใช้

3. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้พบว่ามีความต้องการจำเป็นจัดอยู่ในลำดับต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ($PNI_{modified} = 0.219$) สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าระบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูถือเป็นจุดแข็ง ที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ โดยพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับมณีนรัตน์ อภิวัฒนวรรณ (2559) กล่าวว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมและการพัฒนาครู และยังสอดคล้องกับ Yu (2022) ที่ว่า ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับความพลิกผันทางการศึกษาในระหว่างที่โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกภิวัตน์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการวัดประเมินผล เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับที่หนึ่ง ($PNImodified = 0.271$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNImodified = 0.232$) และด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNImodified = 0.219$) เมื่อวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การประเมิน (Evaluate) ($PNImodified = 0.297$) การวิเคราะห์ (Analyze) ($PNImodified = 0.279$) การสร้างสรรค์ (Create) ($PNImodified = 0.220$) การเข้าถึง (Access) ($PNImodified = 0.216$) การมีส่วนร่วม (Participate) ($PNImodified = 0.214$) และ การสื่อสาร (Communicate) ($PNImodified = 0.203$) เมื่อนำลำดับความต้องการจำเป็นของขอบข่ายวิชาการมาผนวกกับองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโพธิสารพิทยากร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกรับ วิเคราะห์ ประเมิน และนำข้อมูล ที่ได้รับไปใช้ในทางสร้างสรรค์ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือการวัดประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ กำหนดวิธีและเกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (PLC) ในโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้ เทคนิค และพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลโดยบูรณาการเข้ากับทุกรายวิชา เพื่อส่งเสริมการวิเคราะห์และประเมินสื่อ เน้นการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จะทำให้ครูได้แนวทางและเครื่องมือการวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อของนักเรียน

1.3 ครูผู้สอนควรบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อในแต่ละรายวิชา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด โดยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการวิเคราะห์สื่อจริง เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อให้นักเรียน และครูผู้สอนสามารถนำผลการประเมินของนักเรียนมาพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนได้อย่างตรงประเด็นและนำไปสู่การพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อ ด้านการประเมินสื่อของผู้เรียน เนื่องจากมีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดในทุกองค์ประกอบ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย และพัฒนาด้านการวัดประเมินผล ให้มีความหลากหลายและการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง เน้นการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการแต่ละบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับดัชนีความต้องการจำเป็นของด้านวัดประเมินผลที่ต้องการพัฒนาให้มีแนวทางการวัดประเมินผลที่ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). ความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. แหล่งที่มา <https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/380> สืบค้นเมื่อ 5 ธ.ค. 2565.
- โตมร อภิวันทนากร และกลุ่มมานีมานะ. (2556). คิดอ่าน ปฏิบัติการเท่าทันสื่อ คู่มือสำหรับจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้ทันสื่อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). การพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 9(3). 209-219.
- มณีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- โรงเรียนโพธิสารพิทยากร. (2563). แผนพัฒนาโรงเรียนและกรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า ระยะปานกลาง โรงเรียนโพธิสารพิทยากร 2563-2565. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนโพธิสารพิทยากร.
- โรงเรียนโพธิสารพิทยากร. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assesment Report : SAR) โรงเรียนโพธิสารพิทยากร ประจำปีการศึกษา 2564. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนโพธิสารพิทยากร.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564) การพัฒนาหลักสูตร : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศศิธร บัวทอง. (2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts). 10(2). 1856-1867.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557) การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Aufderheide, P. (1993). Media literacy: A report of the national leadership conference on media literacy. From <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED365294.pdf> Retrieved May 23, 2023.
- McCormick, Ernest J. & Daniel, Ilgen R. (1980). Industrial Psychology. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Yu, Z. (2022). Sustaining Student Roles, Digital Literacy, Learning Achievements, and Motivation in Online Learning Environments during the COVID-19 Pandemic. Sustainability, 14(8). 4388.